

Gmina Skarbimierz

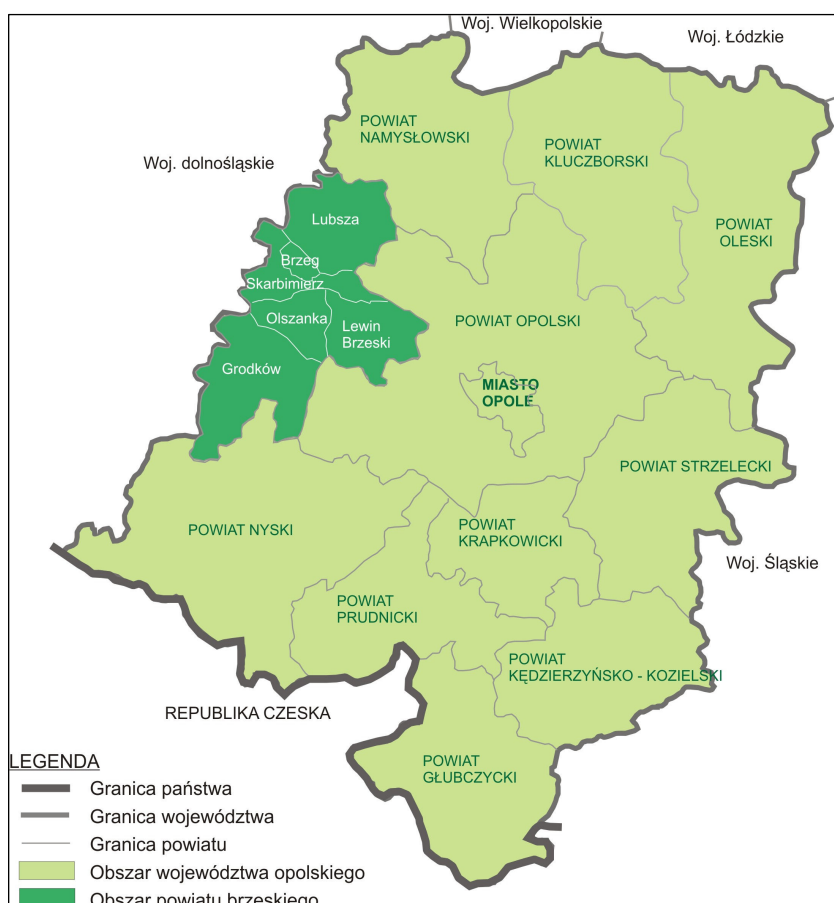
- na koniec 2008 r. zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych było objęte 99% mieszkańców,
- wdrożono selektywne zbiórki następujących grup odpadów:
  - opakowaniowych: papier, tworzywa sztuczne, szkło,
  - wielkogabarytowych,
  - zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- brak wykonanej pełnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie gminy,
- ze względu na wiejski charakter gminy, większość odpadów biodegradowalnych zagospodarowywana jest przez mieszkańców we własnym zakresie np. na przydomowych kompostownikach.
- Gmina Skarbimierz jest jedną z gmin założycielskich związku międzygminnego: Ekologiczny Związek Gospodarki Odpadami Komunalnymi „EKOGOK”; partycypacja gminy w kosztach utrzymania Związku i finansowania inwestycji, związanych z rozbudową i funkcjonowaniem Zakładu Gospodarowania Odpadami w Gać, wynosi 2%).

3. CHARAKTERYSTYKA POWIATU BRZESKIEGO

Powiat Brzeski zajmuje obszar leżący w zachodniej części województwa opolskiego, obejmujący: Gminę Miasta Brzegu, Gminę Skarbimierz, Miasto i Gminę Grodków, Miasto i Gminę Lewin Brzeski, Gminę Lubsza i Gminę Olszanka. Powiat Brzeski jest jednym z dwunastu powiatów Opolszczyzny. Powiat Brzeski graniczy od północy z powiatem namysłowskim, od południa z powiatem nyskim, a od wschodu z powiatem opolskim. Zachodnia granica powiatu jest granicą województwa opolskiego i dolnośląskiego.

Powierzchnia powiatu wynosi 876 km², co stanowi ok. 9% ogólnej powierzchni województwa opolskiego (4 miejsce pod względem wielkości powierzchni). Powiat Brzeski zamieszkuje 91 532 mieszkańców (stan na 31.12.2008 r.) i pod tym względem zajmuje 5 miejsce w województwie opolskim. Gęstość zaludnienia wynosi 104 osoby na km² (stan na 31.12.2008 r.).

Rysunek nr 1. Położenie Powiatu Brzeskiego

Transport

Na system komunikacji w Powiecie Brzeskim składa się głównie komunikacja drogowa i kolejowa. Dodatkowo dobrze rozwinięta jest komunikacja śródlądowa za pośrednictwem rzeki Odry, która przepływa przez teren powiatu.

Powiat usytuowany jest na przebiegu trzeciego paneuropejskiego korytarza Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TENs), integrującej kraje Unii Europejskiej ze wschodem Europy, zapewniającej powiązania Niemiec z Ukrainą poprzez Zgorzelec, Wrocław, Opole, Gliwice, Kraków, Rzeszów do przejścia granicznego w Medyce. Do sieci tej należy autostrada A4 oraz międzyregionalna droga krajowa nr 94.

Dodatkowo w skład TENs wchodzi droga wodna Odry oraz magistralna linia kolejowa nr 132. Układ transportowy odgrywa niebagatelną rolę w stymulowaniu procesów rozwojowych powiatu (pasma przyspieszonego rozwoju).

Istotne znaczenie mają również lotniska nie leżące wprawdzie na terenie gminy, jednakże mające wpływ na jej dostępność komunikacyjną. Należy tu wymienić międzynarodowe lotnisko we Wrocławiu oraz lotnisko w Polskiej Nowej Wsi pod Opolem. W sąsiedztwie gminy znajduje się również duży kompleks lotniskowy w Skarbimierzu, z pasem startowym wykorzystywanym przez Aeroklub Opolski.

Ważnym szlakiem transportowym jest również rzeka Odra, chociaż infrastruktura hydrotechniczna nie pozwala na pełne wykorzystanie rzeki i nadanie jej III klasy żeglowności.

Transport drogowy

Komunikacja drogowa odgrywa zasadniczą rolę w obsłudze komunikacyjnej powiatu. Na sieć transportową składają się drogi krajowe, drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Połączenie drogowe z autostradą A-4 w relacji Legnica - Wrocław - Kraków, która przebiega przez teren powiatu brzeskiego odbywa się poprzez drogę wojewódzką nr 401 i 403 oraz drogi krajowe nr 39 i 94.

Sieć dróg zapewniają bezpieczny dojazd do każdego miejsca w powiecie z trasami szybkiego ruchu północ-południe, połączona ze zjazdem autostrady w Przylesiu, Owczarach i Sarnach oraz wschód-zachód jako droga alternatywna dla autostrady.

Szczególne znaczenie ma przebiegająca przez teren powiatu autostrada A4, będąca częścią szlaku komunikacyjnego Berlin - Kijów. Na terenie powiatu znajduje się zjazd z autostrady w miejscowości Przylesie (tzw. węzeł przyleski).

Przez teren powiatu brzeskiego przebiegają dwie drogi krajowe: droga krajowa Nr 94 relacji Chojnów - Kraków (Balice) oraz droga krajowa Nr 39 relacji Łagiewniki - Kępno. Sieć dróg wojewódzkich liczy 128 km (9 dróg). Łączna długość dróg powiatowych wynosi 322 km, z czego 300 km to drogi pozamiejskie, natomiast 22 km to drogi w miastach Brzeg, Lewin Brzeski i Grodków. W drogach powiatowych jest posadowionych 35 obiektów mostowych o łącznej długości 473 m. Sieć dróg na terenie powiatu brzeskiego z uwagi na wzrastające ciągle natężenie ruchu drogowego jest nieprzystosowana do przenoszenia coraz większych obciążeń komunikacyjnych. Nie ma kompleksowych rozwiązań uwzględniających usprawnienie ruchu w miastach. Dotychczasowy układ funkcjonalny dróg nie odpowiada określonym parametrom technicznym oraz nie zapewnia w pełni bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Teren wokół zjazdu z autostrady A-4 (węzeł przyleski) jest ogromną szansą inwestycyjną Gmin Olszanka i Grodków. Zagospodarowanie tych terenów powinno przyczynić się do znacznego zwiększenia zatrudnienia w powiecie brzeskim.

Położenie powiatu brzeskiego jest jego istotnym atutem – zarówno pod względem krajowej, jak i międzynarodowej komunikacji drogowej, kolejowej oraz wodnej.

Powiat Brzeski mimo znaczących arterii komunikacyjnych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym jest zarazem terenem o najniższym wskaźniku gęstości dróg o nawierzchni twardej w województwie (53 km na 100 km²).

Transport kolejowy

Przez obszar powiatu brzeskiego przebiegają trzy linie kolejowe:

- magistralna linia kolejowa nr 132,
- regionalne linie kolejowe nr 288 i nr 304.

Magistralna linia kolejowa nr 132 relacji Bytom - Katowice - Opole - Brzeg - Wrocław, to linia dwutorowa, zelektryfikowana, posiadająca istotne znaczenie dla międzynarodowego ruchu

osobowego i towarowego. Położona jest w międzynarodowym korytarzu transportowym E-30 i CE-30 relacji Drezno - Gerlitz - Zgorzelec - Wrocław - Katowice - Przemyśl - Medyka - Lwów - Moskwa. Linia włączona jest do Europejskiego Systemu Transportu Kolejowego. W celu dostosowania infrastruktury kolejowej do wymogów Unii Europejskiej na odcinku Wrocław - Opole Groszowice linia jest modernizowana do parametrów pozwalających na osiągnięcie prędkości przejazdu min. 120 km/h.

Magistralna linia kolejowa łączy się na obszarze miasta Brzeg z liniami znaczenia drugorzędowego nr 288 relacji Nysa - Grodków - Brzeg oraz nr 304 relacji Brzeg - Wiązów - Strzelin - Łagiewniki Dzierżoniowskie. Obie linie są niezelektryfikowane i jednotorowe. Obecnie linia nr 304 prowadzi ruch towarowy do terenów przemysłowych w Skarbimierzu, a linia nr 288 relacji Nysa - Brzeg jest zamknięta. Planuje się przywrócenie obu linii dla ruchu pasażerskiego, przy czym na linii nr 304 odbywać się on będzie tylko na odcinku Brzeg - Skarbimierz. Linia kolejowa nr 288 może zapewnić istotne powiązania turystyczne między Brzegiem i Nysą. Z kolei linia nr 304 nabiera znaczenia w kontekście koncentracji przemysłu na terenach powojkowych gminy Skarbimierz.

Transport wodny

Przez teren Powiatu Brzeskiego przepływa rzeka Odra, która pozostaje żeglowna na długości 695 km i stanowi główny element największego w Polsce systemu śródlądowych dróg wodnych wykorzystywanych transportowo. Transport wodny dotyczy głównie ładunków masowych (węgiel, ruda, materiały budowlane i nawozy).

Odra będąca korytarzem transportowym II klasy technicznej międzynarodowej, jako jedyna posiada połączenie (przez rzekę Sprewę i kanał Haweli) z Łabą i pozostałą częścią zachodnioeuropejskiego systemu dróg wodnych. Zapewnia powiązania z międzynarodowym systemem transportu wodnego:

- w kierunku północnym – z Bałtykiem oraz z Portem Morskim Handlowym w Szczecinie - Świnoujściu,
- w kierunku wschodnim – przez kanał Gliwicki ze szlakiem wodnym Wisły,
- docelowo także na zachód – po realizacji bezpośredniego połączenia Odry z Dunajem.

Odra zapewnia powiązania z infrastrukturą portową w Gliwicach, Kędzierzynie-Koźlu, Opolu, Wrocławiu i Szczecinie, a także portami w Europie Zachodniej.

Szerokie powiązania rzeki Odry z europejską siecią korytarzy wodnych ma znaczenie dla możliwości rozwoju gospodarki Powiatu Brzeskiego, a także dla rozwoju turystyki wodnej.

Na odcinku Kędzierzyn-Koźle - Brzeg Dolny, głębokość tranzytowa rzeki umożliwia żeglugę barkami o wyporności do 600 t min. przez 8 miesięcy w roku. Utrudnienia w transporcie całorocznym wynikają z nierównomierności przepływów, również stan techniczny koryta i infrastruktury hydrotechnicznej obecnie nie jest zadowalający.

W mieście Brzeg, we wschodniej części Wysp Odrzańskich usytuowany jest Port Brzeg – zapewniający dostęp do międzynarodowego szlaku wodnego. Obecnie kanał, śluza i nabrzeże załadunkowo-przeładunkowe są niewykorzystywane i w znacznej części zdewastowane i przestarzałe. Zasadniczą wadą powiązań komunikacyjnych Portu Brzeg jest przejście ruchu transportowego przez ścisłe, zabytkowe centrum miasta.

Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia

Powiat Brzeski położony jest w centralnej części Niziny Śląskiej w obrębie Doliny Odry i Doliny Nysy Kłodzkiej, w V Śląskiej krainie przyrodniczo-leśnej. Gminy: Brzeg, Skarbimierz, Lubsza, Lewin Brzeski i Olszanka leżą na terenie dzielnicy 2 Wrocławskiej, natomiast gmina Grodków leży na terenie dzielnicy 4, Równinie Niemodlińsko-Grodzkiej. Teren powiatu - płaski lub lekko falisty, wznosi się z północy na południe przez cały powiat o 125 m. W skład powiatu wchodzi Ziemia Brzeska, Ziemia Grodzka i fragment Ziemi Niemodlińskiej. Naturalną granicą dzielącą Ziemię Brzeską na części jest odcinek Odry o długości 38,6 km.

Prawobrzeżna część powiatu obejmuje gminę Lubsza charakteryzująca się, słabymi glebami. Geologicznie obszar ten cechuje morena denna, przeważnie piaszczysta, z wyspami występującymi płatami gliny morenowej. Część północną tej gminy stanowią największe w powiecie tereny leśne, stanowiące przedłużenie Lasów Stobrawsko-Turawskich. Ukształtowanie powierzchni, poza wzniesieniem w Lesie Lubszańskim, w obrębie sołectwa Rogalice, które ma 178,6 m n.p.m., jest prawie płaskie. Najdalej wysunięta na północ w kierunku Namysłowa miejscowość Raciszów położona jest na wysokości 144 m n.p.m. Przez środek prawobrzeżnej części, przez Czepielowice

i Błota, przebiega pradolina Odry, która za Błotami osiąga najniższe położenie 130,2 m n.p.m. Poza pradolina teren położony jest na średniej wysokości 140-150 m n.p.m.

Część lewobrzeżna charakteryzuje się lepszymi glebami, gęstszym osadnictwem i mniejszym zalesieniem. Poza terenami nad Odrą, Prędocinem i Lipkami gdzie teren obniża się do poziomu poniżej 140 m n.p.m. powierzchnia ukształtowana jest na średniej wysokości 140 do 160 m n.p.m. Najwyższymi punktami są wzniesienia koło Łosiowa (181 m n.p.m.) i Michałowa (182 m n.p.m.). Krajobraz tej części powiatu urozmaicają również doliny małych cieków, np. Potoku Kościelnego, Sadzawy i Potoku Przyleskiego.

Sołectwa gminy Lewin Brzeski (Stroszowice, Sarny Małe, Oldrzychowice, Przecza), położone na prawym brzegu Nysy Kłodzkiej, są fragmentem Ziemi Niemodlińskiej, która obecnie jest najbardziej na wschód wysuniętym terenem powiatu brzeskiego.

Przebiegająca przez teren powiatu autostrada A4 oddziela Ziemię Brzeską od Ziemi Grodkowskiej, której tereny wschodnie położone są na wysokości 160-165 m n.p.m. Tereny zachodnie od najniżej położonego Bąkowa (162,2 m n.p.m.), im dalej na południe, położone są coraz wyżej, by za Jaszowem osiągnąć 255,6 m n.p.m. Południowe krańce powiatu, na terenie gminy Grodków, wchodzi w bardziej urozmaicony, falisty obszar Wysoczyzny Nyskiej, zaliczany do Przedgórze Sudeckiego.

Powiat Brzeski leży w obrębie dwóch różnych pod względem morfogenetycznym i krajobrazowym mezoregionów:

- *Pradolina Wrocławska* (110-135 m n.p.m.) obejmuje pas wzdłuż rzeki Odry; w rejonie Brzegu dno doliny Odry stanowi akumulacyjna terasa zalewowa, która wznosi się na wysokość 131-134 m n.p.m. oraz ok. 2-4 m nad średni poziom wody w rzece; system teras w dolinie rzeki Odry wykształcił się w okresie późnoplejstoceniowym i holoceniowym; pradolina Wrocławska jest oddzielona od Równiny Grodkowskiej wyraźną granicą morfologiczną w postaci krawędzi dochodzącej do wysokości 8 m (na terenie miasta mniej widoczna);
- *Równina Grodkowska* (133-159 m n.p.m.) to obszar wysoczyzny morenowej o lekkim nachyleniu ku dolinie Odry; deniwelacje terenu są niewielkie, sięgają rzędu 19 m; powierzchnia wysoczyzny w wyniku ciągłych procesów denudacyjnych ukształtowała się w postaci płaskiej równiny, miejscami porożcinanej dolinami bocznymi, wciętych w podłoże maksymalnie do głębokości 4 m.

W budowie geologicznej terenu powiatu udział biorą utwory czwartorzędowe plejstocenu i holocenu. W głębokim podłożu występują (od najstarszych do najmłodszych):

- osady mezozoiczne triasu górnego oraz osady kredy.
- osady trzeciorzędowe miocenu środkowego i górnego oraz pliocenu.

W obrębie powiatu wyróżnia się jedną z czterech głównych jednostek tektonicznych, występujących na terenie województwa opolskiego – Monoklinę Przesudecką. Struktura ta zbudowana jest z osadów triasu górnego (osady kajpru, miejscami pojawiają się również osady retyku) oraz utworów kredy (osady koniak). Osady triasu reprezentowane przez osady kajpru i retyku zalegają pod całym obszarem miasta, natomiast osady kredy reprezentowane przez osady koniak zalegają we wschodniej części obszaru miasta.

Utwory triasowe są wykształcone jako pstry łałupki, z niewielką domieszką gipsu i cienkimi wkładkami szarego wapienia. Miąższość tej warstwy na terenie powiatu nie została do tej pory rozpoznana. O lokalnym występowaniu utworów kredy wiadomo tylko z literatury. Wykształciły się one w postaci piaskowców gruboziarnistych, piasków glaukonitowych oraz margli krzemionkowych.

Utwory trzeciorzędowe zalegają bezpośrednio na utworach triasowych (lokalnie kredowych). Trzeciorzęd reprezentują głównie osady pochodzenia lądowego z okresu środkowego i górnego miocenu. Wykształciły się one głównie jako ility i ility margliste szare i szaroniebieskie z przewarstwieniami z piasków, przeważnie drobnoziarnistych, często pylastych.

Utwory czwartorzędowe stanowią wierzchnią warstwę przykrywającą osady trzeciorzędowe. Miąższość utworów czwartorzędowych waha się w granicach od 0 m do kilku metrów, lokalnie dochodzi nawet do 13 m. Utwory czwartorzędowe w obrębie Równiny Grodkowskiej powstały

w okresie plejstocenu (złodowacenie Odry i Warty), z kolei w obrębie doliny Odry oraz dolin cieków bocznych zalegają osady młodsze z okresu holocenu.

Utwory pochodzące z okresu plejstocenu wykształcone zostały głównie w postaci glin zwałowych, glin pylastych oraz z piasków, żwirów i pospótek.

Utwory holocenu to głównie utwory powstałe w wyniku sedymentacji w dolinach cieków wodnych tj. osady madowo-piaszczyste i piaszczysto-żwirowe, zalegające w dolinie rzeki Odry oraz dolinach jej dopływów tj. rzeki Sadzawy i rzeki Kościelnej, z jego prawobrzeżnym dopływem rowem K-7. Mady rzeczne, o miąższości 1-4 m, wykształcone są głównie jako twaroplastyczne i plastyczne gliny oraz piaski gliniaste. Lokalnie jako utwory rzeczne występują piaski i żwiry rzeczne, których miąższość jest zróżnicowana i waha się w granicach 1-10 m. Warstwy holocenu są dobrze przepuszczalne dla zanieczyszczeń, przedostających się z powierzchni terenu.

Gleby

Na terenie powiatu brzeskiego obecne są dwa główne typy gleb, powstałe w różnych warunkach:

- gleby związane z utworami rzecznyymi Odry i Nysy Kłodzkiej, głównie mady,
- gleby powstałe w utworach pozadolinnych, głównie na utworach polodowcowych, gleby bielicoziemne, płowe, torfowe, czarnoziemy.

Obszar powiatu brzeskiego charakteryzuje się przewagą gleb dobrych (II i III klasy bonitacyjnej) oraz średnich (IV). Wśród kompleksów dominują kompleksy żytnie dobre i słabe.

Ogólnie w powiecie brzeskim przeważająca część gleb użytków rolnych posiada odczyn lekko kwaśny lub kwaśny. Jedną z przyczyn zakwaszenia gleb są kwaśne opady, wprowadzające do gleby jony siarczanowe, azotanowe, chlorkowe i hydronowe oraz inne zanieczyszczenia wymywane z atmosfery.

Jeśli chodzi o zawartość metali ciężkich – gleby w powiecie brzeskim odznaczają się nie przekraczaniem wartości granicznych, ewentualne lokalnym przekroczeniem, kwalifikującym gleby do I stopnia, co wskazuje, że gleby mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy polowe.

Zdecydowana większość gleb powiatu brzeskiego charakteryzuje się naturalną zawartością metali ciężkich (0 stopień w skali sześciostopniowej). Tylko kilka procent badanych próbek wykazywało koncentrację metali ciężkich na poziomie I i II stopnia i tylko nieznaczną ilość prób zakwalifikowano do III° (tzw. średnie zanieczyszczenie). Nie stwierdzono gleb silnie i bardzo silnie zanieczyszczonych (IV° i V^o).

Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzną powiatu stanowi rzeka Odra wraz z dopływami: Nysą Kłodzką, Kościelną, Stobrawą, Smortawą i Sadzawą. Na terenie powiatu nie ma zlokalizowanych dużych jezior. Występują tu tylko zbiorniki wodne, z których większość stanowią fragmenty starego koryta Odry lub są pochodzenia antropogenicznego, głównie z zalania dawnych wyrobisk górniczych. Naturalne zbiorniki wodne istnieją tylko w dolinie Odry (w obrębie terasy zalewowej) i stanowią niewielkie pozostałości po jej starorzeczu.

Przepływająca przez Powiat Brzeski rzeka Odra, która na tym odcinku jest rzeką spławną dzięki kanałom i systemowi śluz i jazów, zaliczana jest do rzek o dużym potencjale gospodarczym i ekologicznym (europejski korytarz ekologiczny). Rzeka Odra mimo znaczącej poprawy czystości w ostatnich latach, nadal toczy wody pozaklasowe.

Przez powiat brzeski przepływają również dwa znaczące dopływy Odry: lewobrzeżny - Nysa Kłodzka oraz prawobrzeżny - Stobrawa. Rzeki te stanowią krajowe korytarze ekologiczne a ich doliny obfitują w liczne gatunki chronionych okazów flory i fauny.

Urozmaicenie w krajobrazie doliny odrzańskiej wnoszą liczne meandry i zakola rzeki oraz starorzecza o charakterystycznym półksiężycowatym kształcie, które stanowią ślady dawnego koryta Odry. Najokazalsze starorzecza zachowały się do dziś w okolicy Kościerzyc, Nowych Kolni, Zawadna, Stobrawy i Leśnej Wody. Poza tym w dolinie Odry występują wydmy, zwykle utrwalone roślinnością. Największe obszary wydymowe rozciągają się w okolicy Lubszy, Dobrzynia oraz w pobliżu Szydłowic, Myśliborzyc i Kościerzyc.

Wody powierzchniowe pobierane są z Kanału Pępickiego, którego zadaniem jest przerzut wody z Nysy Kłodzkiej do rzeki Oławy, a przez to zaopatrzenie w wodę mieszkańców Brzegu, Oławy i Wrocławia. Jego początek znajduje się na jazie piętrzącym wody Nysy Kłodzkiej na południe od miejscowości Michałów. Dalej woda płynie kanałem pomiędzy miejscowościami Michałów, Czeska Wieś, Pogorzela, Obórki, Krzyżowice – gdzie znajduje się ujęcie wody dla Brzegu. Kanał biegnie dalej w kierunku północno - zachodnim, koło miejscowości Pępice, łącząc się z rzeką Oława.

Zarówno rzeka Sadzawa jak i Kościelna mają swój początek na terenie gminy Olszanka - rzeka Sadzawa w okolicy wsi Olszanka, a rzeka Kościelna w okolicy wsi Krzyżowice. Rzeka Kościelna obok Odry jest najważniejszym ciekim powierzchniowym miasta Brzeg. Kształtuje stosunki wodne obszaru przez który przepływa, zasila w wodę tereny ważne dla miasta pod względem pełnionych funkcji ekologicznych (m.in. Park Wolności).

Cieki powierzchniowe zlokalizowane na terenie gminy miasta Brzegu są ciekami nizinnymi. Wezbrania następują w okresie roztopów wiosennych (marzec – maj) oraz opadów letnich (lipiec – sierpień). Nizówki notuje się tylko w okresie letnim, w miesiącach czerwiec – sierpień.

Rzeki Powiatu Brzeskiego zaliczają się do wód od III (wody zadowalającej jakości) do V klasy (wody złej jakości).

Wody Powiatu Brzeskiego wykazują zanieczyszczenie pod względem fizykochemicznym i bakteriologicznym. Przekroczenia wartości dopuszczalnych dotyczą głównie azotanów i zanieczyszczenia mikrobiologicznego wód oraz niekorzystnych warunków tlenowych.

Wpływ na zanieczyszczenie związkami azotu ma przede wszystkim stan gospodarki wodno-ściekowej w zlewni rzek. Zauważyć należy, iż wiele miejscowości w zlewni nie posiada kanalizacji. Związki te dostają się do rzeki głównie poprzez spływy powierzchniowe.

Do degradacji wód powierzchniowych na obszarze powiatu przyczyniają się zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych, jak również zanieczyszczenia tranzytowe dostarczane głównie z wodami Odry i Nysy Kłodzkiej. Największa ilość ścieków oczyszczonych trafia do Odry z oczyszczalni miejskiej w Brzegu. Na obszarach pozbawionych infrastruktury komunalnej należy się spodziewać degradacji wód powierzchniowych przez niekontrolowane zrzuty ścieków z terenów zabudowanych, trafiające do gruntu, rowów melioracyjnych, bądź bezpośrednio do cieków. Powodują one z reguły lokalne zanieczyszczenie wód objawiające się wzrostem wartości BZT₅, oraz zawartości sodu, potasu, azotanów i fosforanów, a także skażenie bakteriologiczne wody. Do zanieczyszczenia wód substancjami biogennymi (azotany, fosforany) przyczyniają się także spływy z pól uprawnych oraz nawożonych łąk i pastwisk.

Wody podziemne

Budowa geologiczna obszaru decyduje o charakterze i głębokości występowania wód gruntowych. W obrębie terasy zalewowej rzeki Odry wody gruntowe posiadają zwierciadło swobodne lub nieznacznie napięte, występujące na głębokości 1-3 m p.p.t., a lokalnie płycej. W dolinach bocznych cieków wodnych, wody gruntowe zalegają na głębokości 0,2-0,8 m p.p.t. W obrębie wysoczyzny morenowej Równiny Grodkowskiej układ wód gruntowych jest bardziej skomplikowany, co jest wynikiem lokalnego występowania nieprzepuszczalnych warstw geologicznych (głębokość zalegania wód gruntowych: 1,5-4 m p.p.t., lokalnie dochodząc do 5,0 m p.p.t.). W okresach obfitych opadów atmosferycznych okresowo mogą pojawić się płycej, ujemnie wpływając na warunki wodno-budowlane.

W ostatnich latach obserwuje się niekorzystne zmiany stosunków wodnych rejonu, co w konsekwencji zagraża funkcji ekologicznej tego sięgacza (docelowo korytarza) ekologicznego, zapewniającego powiązania z doliną Odry oraz właściwy mikroklimat.

Wody podziemne występują w czwartorzędowej i trzeciorzędowej formacji geologicznej, jednak ich rozkład przestrzenny jest nierównomierny.

Wody podziemne w utworach czwartorzędu, występują powszechnie tylko w obrębie doliny rzeki Odry, we fluwioglacjalnych piaskach i żwirach.

Najcenniejsze jako źródła zaopatrzenia w wodę – zasoby wód podziemnych zgromadzone są w głównych zbiornikach wód podziemnych (GZWP), określających najzasobniejsze struktury wodonośne. Na terenie powiatu brzeskiego znajdują się następujące główne zbiorniki wód podziemnych:

- GZWP nr 320 (Pradolina Odry) – północny skrawek gminy Lubsza,

- GZWP nr 323 (Subzbiornik Stobrawy) – część wschodnia i północno-wschodnia gminy Lubsza,
- GZWP nr 335 (Zbiornik Krapkowice - Strzelece Opolskie) – środkowo-wschodnia część powiatu brzeskiego (południowy skrawek gminy Lubsza, wschodni gminy Skarbimierz, gmina Lewin Brzeski za wyjątkiem zachodniego skrawka),
- GZWP nr 338 (Subzbiornik Paczków - Niemodlin) – południowo-wschodni skrawek gminy Grodków.

Za wyjątkiem GZWP nr 323, który należy do głównych zbiorników wód podziemnych wymagających najwyższej ochrony (ONO), pozostałe GZWP Powiatu Brzeskiego są zbiornikami wód podziemnych wymagającymi wysokiej ochrony (OWO). Ponadto ochrona GZWP 335, będącego najbardziej stabilnym źródłem czystej i naturalnej wody, stanowi cel jednego z głównych działań w zakresie kształtowania i racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych.

Celem ochrony ujęć wód tworzone są strefy ochronne czyli obszary w granicach których obowiązują ograniczenia w zakresie korzystania z nieruchomości gruntowych oraz wód, niezbędny dla zapewnienia należytej jakości ujęcia. Strefy ochronne dzieli się na tereny ochrony bezpośredniej i pośredniej. Na terenie ochrony bezpośredniej zabronione jest korzystanie z nieruchomości w celach nie związanych z eksploatacją ujęcia. Zasięg terenu ochrony pośredniej obejmuje obszar zasilania ujęcia. Na terenach tych mogą być wprowadzane następujące zakazy w zakresie wykonywania robót, powodujących zmniejszenie podatności pobieranej wody, tj.: wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, rolnicze wykorzystanie ścieków, stosowanie środków ochrony roślin, budowanie dróg oraz torów kolejowych, wykonywanie robót melioracyjnych oraz wykopów ziemnych, mycie pojazdów mechanicznych, urządzenie parkingów, obozowisk lub kąpielisk, lokalizowanie zakładów przemysłowych oraz ferm chowu lub hodowli zwierząt, magazynów produktów ropopochodnych, składowisk odpadów.

Obecnie strefę pośrednią posiadają następujące ujęcia wodne: Grodków, Strzegów, Kopice, Lewin Brzeski, Rogalice, Borucice, Śmiechowice. Pozostałe ujęcia wody znajdują się w miejscowościach: Obórki, Gierszowice, Brzezina, Lipki, Łukowice Brzeskie, Nowy Świat, Olszanka, Michałów, Jankowice Wielkie, Grodków, Gnojna, Wójtowice,

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), wyznaczone dla terenu całej Polski w opracowaniu A. Kleczkowskiego (1990 r.), to wytypowane do ochrony obszary występowania zbiorników wód podziemnych spełniających określone wymogi ilościowe oraz jakościowe, istotne dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Opracowane sukcesywnie dokumentacje hydrogeologiczne dla poszczególnych zbiorników zweryfikowały ich status i granice przebiegu. Rezultaty w/w prac w przypadku niektórych zbiorników wód podziemnych spowodowały skreślenie ich z listy GZWP. Na obszarze miasta Brzeg dotknęło to trzeciorzędowego zbiornika GZWP 321 Kąty Wrocławskie - Oława - Brzeg - Oleśnica.

Nie stwierdza się niedoborów wód podziemnych w rejonie Brzegu. Powiat brzeski dysponuje zasobem o przepływie ponad 500 m³/na godzinę, które są wykorzystywane w chwili obecnej przede wszystkim do potrzeb komunalnych. Z punktu widzenia gospodarczego istnieje w tym powiecie dość znaczna rezerwa wody, która może być wykorzystana do rozwoju przemysłu wodochłonnego.

Warunki przyrodnicze

Obszary i obiekty prawnie chronione stanowią ok. 16 % powierzchni powiatu.

Rezerwaty przyrody:

Obecnie na terenie powiatu brzeskiego zlokalizowane są następujące rezerwaty przyrody:

- „Leśna Woda” - rezerwat leśny o pow. 20,94 ha, położony w Gminie Lubsza,
- „Lubsza” - rezerwat leśny o pow. 15,58 ha, położony w Gminie Lubsza,
- „Śmiechowice” - rezerwat leśny o pow. 0,5 ha, położony w Gminie Lubsza,
- „Rogalice” - rezerwat leśny o pow. 6,06 ha, położony w Gminie Lubsza,
- „Przylesie” - rezerwat leśny o pow. 17,0 ha, położony w Gminie Olszanka,
- „Dębina” - rezerwat leśny o pow. 58,95 ha, położony w Gminie Grodków,
- „Kokorycz” - rezerwat leśny o pow. 41,3 ha, położony w Gminie Grodków.

Parki Krajobrazowe:

Na terenie powiatu brzeskiego znajduje się fragment *Stobrowskiego Parku Krajobrazowego*. Położony jest na terenie 12 gmin w północnej części woj. opolskiego (Dobrzeń Wielki, Dąbrowa, Kluczbork, Lasowice Wielkie, Lewin Brzeski, Lubsza, Łubniany, Murów, Pokój, Popielów, Świerczów i Wołczyn). Jego powierzchnia to 52,6 tys. ha, z czego na powiat brzeski przypada ok. 9,7 tys. ha. Większą część Parku zajmują lasy (ok. 80% jego powierzchni). Park Stobrowski pod względem powierzchni jest parkiem bardzo dużym, o charakterze nizinnym, chroniącym obszary szczególnego nagromadzenia walorów przyrodniczych, wśród których występuje 38 gatunków roślin chronionych i 38 gatunków roślin rzadkich, z których 11 zagrożonych jest w Polsce, a 3 zagrożone są wyginięciem w Europie. Z roślin zagrożonych w Europie, dwa gatunki – paproć wodna "salwinia natans - salwinia pływająca" i jednoroczna roślina wodna "trapa natans - kotewka orzech wodny" występują na terenie powiatu brzeskiego. Oprócz tego na terenie parku występuje wiele chronionych, ginących i rzadkich ptaków i chronionych zwierząt.

Obszary chronionego krajobrazu:

Na terenie powiatu brzeskiego znajdują się fragmenty dwóch obszarów chronionego krajobrazu:

- „Bory Niemodlińskie” - położone w lewobrzeżnej części Nysy Kłodzkiej,
- „Lasy Stobrowsko - Turawskie” - obszar o pow. 179 tys. ha położony w centralnej i zachodniej części województwa opolskiego. W 1999 r. w jego zachodniej i centralnej części utworzono Stobrowski Park Krajobrazowy. W granicach Lasów Stobrowsko - Turawskich znalazło się kilka zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz kilkadziesiąt użytków ekologicznych i pomników przyrody. Niezliczona ilość cieków, stawy hodowlane, źródła, polodowcowe moreny i wydmy stanowią o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych tego terenu. Na obszarze Lasów Stobrowsko - Turawskich stwierdzono występowanie wielu chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe:

Na terenie powiatu brzeskiego zlokalizowane są następujące zespoły przyrodniczo - krajobrazowe: Stawy Niemodlińskie, Lewin Brzeski, Grądy Odrzańskie, Dolina Nysy – Gmina Lewin Brzeski.

Użytki ekologiczne:

Na terenie powiatu brzeskiego zlokalizowane są następujące użytki ekologiczne:

- „Kanał Młyński” – na terenie gminy Grodków,
- „Ptakowice”, „Torfowisko” k. Buszyc, „Stawki nad Nysą”, „Nad Nysą”, „Staw pod pomnikiem”, „Leśniczówka”, „Riparia”, „Rdestnica” – na terenie Gminy Lewin Brzeski.

Pomniki przyrody:

Na terenie powiatu brzeskiego znajduje się obecnie 91 pomników przyrody (20 z nich zostało utworzonych przez Wojewodę Opolskiego, a reszta poprzez uchwały Rad Gmin) – są to pojedyncze drzewa lub grupy drzew takich jak: dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, buk zwyczajny, orzech czarny, grab pospolity, płatan klonolistny, tulipanowiec amerykański, topola kanadyjska, grujecznik japoński, gledicja trójcierniowa, klon srebrzysty, sosna wejmutka, cis pospolity, lipa szerokolistna, klon polny, magnolia drzewiasta, żywotnik olbrzymi, dąb czerwony, jesion wyniosły, kasztanowiec, klon jawor, klon zwyczajny, wiąz górski, wiąz szypułkowy. Jako pomniki przyrody ustanowiono także głazy narzutowe m.in. w miejscowości Łosiów.

Stanowiska dokumentacyjne:

Poddaje się pod ochronę przez uznanie za „Stanowisko Dokumentacyjne Przyrody Nieożywionej”:

- SD „PIASKI” w Piaskach,
- SD „KONIAK” w Leśniczówce.

Parki podworskie:

Na terenie powiatu brzeskiego znajduje się szereg parków podworskich, zlokalizowanych w następujących miejscowościach:

- Zwanowice – Gmina Skarbimierz,
- Gierów, Kobiela, Kopice, Osiek Grodkowski, Wierzbnik – Gmina Grodków,
- Oldrzychowice, Ptakowice, Wronów, Mikolin, Lewin Brzeski, Skorogroszcz – Lewin Brzeski,
- Mąkoszyce – Lubsza,

- Obórki, Janów – Olszanka.

Obszary NATURA 2000:

Na terenie powiatu brzeskiego wprowadzono (Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r.) następujące obszary NATURA 2000:

- **Grądy Odrzańskie PLB020002** - obszar specjalnej ochrony ptaków (OSOP) i specjalnej ochrony siedlisk (SOOS); obszar ten stanowi ostoję ptaków o randze europejskiej (E-IBAE Poland 053); łączna pow. wynosi 7879,8 ha; obszar obejmuje 70-cio kilometrowy odcinek doliny Odry między Narokiem a Wrocławiem; dolina pokryta jest lasami, łąkami, pastwiskami i polami uprawnymi; lasy składają się przede wszystkim z drzewostanów dębowo-grabowych, jednakże zachowały się małe płaty zadrzewień olszowo wiązowych i wierzbowo-topolowych; znajdują się tu liczne cieki wodne, stare koryta rzeczne, pozostałości rozlewisk i stawów; teren jest silnie zmeliorowany; występują następujące formy ochrony:
  - Rezerваты Przyrody:
    - Grodzisko Ryczyńskie (1,8 ha),
    - Kanigóra (5,1 ha),
    - Łacha Jelcz (6,9 ha),
    - Zwierzyniec (9,0 ha),
  - Park Krajobrazowy:
    - Stobrawski (52637,0 ha).
- **Grądy w Dolinie Odry PLH20017** - pow. 7 673,65 ha; obszar obejmuje kilka kompleksów leśnych w dolinie Odry pomiędzy Wrocławiem a Oławą; do obszaru włączono również fragmenty samej doliny rzecznej; teren o dużej mozaice siedlisk – od suchych muraw i fragmentów borów na wydmach piaszczystych po roślinność wodną i szuwarową starorzeczy i oczek wodnych; duża część fitocenozy łąkowej jest przekształcona w wyniku odcięcia od zalewów po obwałowaniu koryta Odry, jednak przy największych powodziach są one zalewane; śródleśne polany wyróżniają się bogatą florą, a ich najcenniejsze fragmenty zachowały się na terenach wodonośnych Wrocławia; w obszarze znajduje się jeden z większych kompleksów leśnych (grądów i łągów) w dolinie Odry, wraz z terenami łąkowymi, charakteryzujący się też dużą różnorodnością siedlisk podmokłych; łącznie zidentyfikowano tu 10 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 20 gatunków z Załącznika II tej dyrektywy; obszar jest kluczowy dla zachowania w regionie kumaka nizinnego, traszki grzebieniastej, modraszka nausithos, modraszka telejus, czerwończyka nieparka i kozioroga dębosza, z siedlisk zaś - łąk zmiennowilgotnych i łągów wiązowo-jesionowych; szczególnie bogata jest roślinność wodna i mokradłowa; na tym terenie znajduje się m. in. jedno z najlepiej zachowanych stanowisk kotewki orzecha wodnego *Trapa natans* w dolinie Odry; cenna jest też flora łąkowa. obszar w większości nie jest chroniony; obejmuje rezerваты przyrody: Zwierzyniec (7,73 ha; 1958), Kanigóra (5,12 ha; 1958), Grodziska Ryczyńskie (1,83 ha; 1958), Łacha Jelcz (6,9 ha; 1949), użytek ekologiczny: Zimowitowa Łąka (2,17 ha; 1994); projektuje się utworzenie Parku Krajobrazowego Doliny Środkowej Odry; proponuje się utworzenie kolejnych 5 rezerwatów, 4 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, 7 użytków ekologicznych.
- **Bory Niemodlińskie PLH160005** – pow. 5 646,7 ha; obszar Borów Niemodlińskich jest rozległym kompleksem leśnym rozciągającym się na falistej i równinnej wysoczyźnie polodowcowej porożcinanej dolinkami rzecznyymi, między dolinami Nysy Kłodzkiej i Odry; równiny wodnolodowcowe oraz ostańce denudacyjne zbudowane z osadów plioceńskiej sieci rzecznej i łąk mioceńskich, urozmaicają zespoły wydm dochodzących do 15 m wysokości, a także bezodpływowe zagłębienia, w których zlokalizowane są bory bagienne i torfowiska; większa część ostoi jest zalesiona, głównie lasami o charakterze gospodarczym, wśród których zachowały się liczne fragmenty lasów o charakterze rodzimym; wśród lasów występują duże kompleksy stawów z charakterystycznymi dla tych ekosystemów zespołami roślinności i fauny wodno-błotnej; większe kompleksy zbiorowisk łąkowych występują w dolinach rzecznych, w tym Ścinawy Niemodlińskiej i Wytoki oraz ich dopływów; obszar stanowi część dużego zwartego kompleksu leśnego, którego część zachodnia, proponowana do ochrony jako ostoja siedliskowa, charakteryzuje się bardzo dużą różnorodnością siedliskową, od siedlisk suchych na wydmach do skrajnie wilgotnych torfowisk i stawów; mozaikowaty charakter siedlisk oraz silne związki funkcjonalno-przestrzenne między nimi uzasadniają objęcie ochroną większego obszaru niż zespołu chronionych dyrektywą UE

siedlisk przyrodniczych; jednocześnie charakter zagospodarowania oraz liczne strefy nieciągłości występujących siedlisk decydują o konieczności delimitacji ostoi w pięciu podobszarach, nie połączonych ze sobą przestrzennie.

Szczególną wartość prezentuje zespół torfowisk przejściowych, trzęsawisk i torfowisk wysokich - jedno z ostatnich zachowanych kompleksów tego typu na terenie województwa opolskiego; torfowiskom towarzyszą bory bagienne o charakterze priorytetowym oraz duże powierzchnie lasów grądowych; na podkreślenie zasługuje bogata fauna kręgową, z 3 gatunkami nietoperzy z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, których siedliska związane są z licznie występującymi tu zbiornikami wodnymi oraz starodrzewami grądowymi; jedno z dwóch znanych w województwie, stanowisk *Emys orbicularis*.

Niewielkie powierzchnie OChK "Bory Niemodlińskie" zajmują rezerваты przyrody "Prądy" (2001 r., 36,45 ha) oraz "Złote Bagna" (2001 r., 33,17 ha).

- **Dolina Nysy Kłodzkiej PLH160014** - pow. 1439,6 ha; proponowany obszar rozciąga się wzdłuż Nysy Kłodzkiej od okolic Michałowa do Ptakowic; główną część stanowią obszary leśne położone na zachód od koryta rzeki; obszar obejmuje płaską dolinę zalewową Nysy Kłodzkiej oraz fragmenty teras nadzalewowych; dolinę wyścielają mady rzeczne podścielone piaskami i żwirami aluwialnymi i wodnolodowcowymi; w spągu występują ily mioceńskie; rzeźba terenu jest płaska, lokalnie zaznaczają się starorzecza i niewielkie obniżenia terenowe; koryto rzeki jest silnie wcięte w bazę erozyjną; w ostoi przeważa dobrze wykształcony grąd środkowoeuropejski; koryto Nysy Kłodzkiej zachowuje naturalny charakter; ze względu na zwarty charakter siedlisk przyrodniczych występujących głównie w lasach i jednocześnie izolację przestrzenną kompleksów zaproponowano ostoję w trzech fragmentach. Główny obejmuje kompleksy przyległe do koryta rzecznej wraz z krótkim odcinkiem łącznika między nimi wzdłuż koryta rzeki. Pozostałe dwa są izolowane i obejmują kompleks leśny koło Żelaznej i koło Ptakowic.

Główną wartością przyrodniczą obszaru jest dobrze wykształcona i zachowana dolina rzeczna o charakterze podgórskim; część grądów Galio-Carpinetum znajdująca się w proponowanej ostoi jest bardzo dobrze zachowana; duża część z nich to drzewostany przeszło 150-letnie; oprócz grądów zachowały się również płaty bardzo dobrze wykształconych łągów Ficario-Ulmetum; wzdłuż koryta występują również naturalne zbiorniki eutroficzne i starorzecza.

W obrębie proponowanej ostoi znajdują się dwa rezerваты przyrody: Dębina (2000 r., 58,95 ha) oraz Kokorycz (2000 r., 41,30 ha), w których przedmiotem ochrony są bardzo dobrze zachowane grądy i łągi; część obszaru ostoi zlokalizowana jest w granicach OChK Bory Niemodlińskie.

- **Lasy Barucickie PLH160009** - pow. 4 589,5 ha; kompleks lasu mieszanego przylegający do doliny Odry, z fragmentami starych drzewostanów, np. w rezerwacie Lubsza niektóre okazy dębów liczą nawet do 400 lat; obszar zalegania glin zwałowych i piasków wodnolodowcowych zlodowacenia odrzańskie; obszar obejmuje najstarszy w województwie opolskim (do 400 lat) drzewostan bukowo-dębowy ze stanowiskami rzadkich i zagrożonych gatunków bezkręgowców (m.in. *Lucanus cervus*, *Cerambyx cerdo*).

Obszar na terenie Stobrowskiego Parku Krajobrazowego (1999 r., 52 636 ha) z rezerwatem przyrody Lubsza (1957 r., 15,58 ha); kluczowy dla zachowania stanowisk jelonka i kozioroga, zasiedlających kompleks starych drzewostanów dębowych.

3.1. Sytuacja demograficzna

Według danych pozyskanych z urzędów gmin – liczba mieszkańców w powiecie brzeskim na koniec 2008 r. wynosiła 91 532 osoby, z tego w miastach 52 077 osób tj. 56,9%, a na terenach wiejskich 39 455 osób tj. ok. 43,1%. W porównaniu z 2005 r. nastąpił spadek liczby mieszkańców ogółem o 959 osób tj. ok. 1,04%.

Liczba mieszkańców w miastach (w analizowanych latach) zmniejszyła się o 1 281 osób tj. ok. 2,4%, natomiast na terenach wiejskich liczba mieszkańców wzrosła o 322 osoby tj. 0,8%.

Główną przyczyną ogólnego spadku liczby ludności jest ujemny przyrost naturalny w powiecie oraz migracja ludności poza granice kraju.

Poza tym obserwuje się migracje ludności z terenów miejskich na tereny wiejskie – dotyczy to Gminy Miasta Brzegu oraz Gmin: Lubsza i Skarbimierz.

Ilość mieszkańców w poszczególnych gminach jest zróżnicowana (tabela nr 1). Średnia gęstość zaludnienia w powiecie brzeskim na koniec 2008 r. wyniosła ok. 104 osoby/km², przy czym występuje zróżnicowanie wewnątrzregionalne (Gmina Miasta Brzegu skupia ok. 40,6% mieszkańców powiatu).

Tabela nr 1. Liczba ludności

Gmina	M/W	Liczba ludności w roku:						
		2005	2006	2007	2008	Szacunkowo		
						2009	2012	2016
Brzeg	M	38 341	38 051	37 561	37 191	36 819	35 725	34 318
Grodków	M	9 000	8 996	8 953	8 909	8 864	8 784	8 680
	W	11 005	11 004	11 037	11 011	11 000	10 989	10 923
Lewin Brzeski	M	6 017	5 972	5 989	5 977	5 965	5 929	5 835
	W	7 574	7 507	7 471	7 499	7 491	7 469	7 439
Lubsza	W	8 630	8 651	8 730	8 829	8 900	9 115	9 410
Olszanka	W	4 972	4 960	4 970	4 971	4 976	4 991	5 011
Skarbimierz	W	6 952	6 977	7 079	7 145	7 209	7 406	7 676
RAZEM	M	53 358	53 019	52 503	52 077	51 648	50 438	48 833
RAZEM	W	39 133	39 099	39 287	39 455	39 576	39 970	40 459
SUMA	M+W	92 491	92 118	91 790	91 532	91 224	90 408	89 292

M – miasto, W – teren wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

3.2. Sytuacja gospodarcza

W powiecie brzeskim zlokalizowanych jest około ponad 9600 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, z czego ponad połowa zlokalizowana jest w mieście Brzeg. W przeważającej większości podmioty te reprezentują sektor prywatny (ok. 93% wszystkich podmiotów gospodarczych ogółem) i należą do właścicieli krajowych. Ponad ¼ podmiotów gospodarczych to zakłady osób fizycznych. Pozostałe podmioty gospodarcze to według ilości: spółki cywilne, spółki prawa handlowego, spółdzielnie i przedsiębiorstwa państwowe.

Pod względem liczby zatrudnionych zdecydowanie dominują podmioty małe zatrudniające do 49 pracowników. Stanowią one około 99,3% wszystkich zarejestrowanych podmiotów (w tym ponad 96% wszystkich podmiotów gospodarczych stanowią mikroprzedsiębiorcy zatrudniający do 9 pracowników). Średnie przedsiębiorstwa (50-249 pracowników) stanowią ok. 0,6 % ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów zaś przedsiębiorstw dużych, zatrudniających powyżej 250 pracowników jest ok. 0,1%.

Mimo usytuowania powiatu brzeskiego w rolnej i rolno-leśnej strefie funkcjonalnej województwa opolskiego istnieją atrakcyjne tereny, na których możliwa jest lokalizacja nawet dużych inwestycji. Do miejsc takich należą przede wszystkim tereny po byłym lotnisku na Skarbimierzu oraz tereny wokół zjazdu z autostrady (tzw. Węzeł Przyleski).

Dominującymi gałęziami przemysłu w powiecie brzeskim są:

- **przemysł elektromaszynowy**, którego głównymi przedstawicielami są:
  - Meprozet Sp. z o.o. brzeska fabryka pomp i armatury,
  - Besel - brzeski producent silników elektrycznych,
  - Agromet- brzeski producent maszyn rolniczych,
  - Grodkowskie Zakłady Wyrobów Metalowych S.A. - producent butli gazowych i gaśnic,
- **przemysł spożywczy**, którego głównymi przedstawicielami są:
  - Odra Brzeg - producent słodczy z Brzegu,
  - GOMI - producent nabiału w Grodkowie,
  - Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Brzegu,
  - Głubczyce S.A. - zakłady piwowarskie z siedzibą w Brzegu (w likwidacji),
  - CONTIPASZ - producent pasz dla zwierząt z Grodkowa,
  - AGROAS - producent pasz z Grodkowa.

Do innych znaczących podmiotów gospodarczych należą również:

- Mera - producent schodów i elementów drewnianych z Lewina Brzeskiego,

- OKPOL - producent okien ze Skarbimierza,
- Spółka JSS Energy S.A zakład w Skarbimierzu (w likwidacji),
- Brzeskie Centrum Handlowe „Marko”,
- Zakład Budowlany Zbigniew Różański z Kościerzyc,
- Opolskie Kopalnie Surowców Mineralnych,
- JD Trade Sp. z o.o. Kopalnia Kruszyw,
- Konstrukcje Budowlane CEZBED Sp. z o.o.,
- UNIBAX Sp. z o.o. Zakład Produkcyjny w Brzegu (toczy się proces sprzedaży),
- P.P.U. TURBUD Sp. z o.o.

Tabela nr 2. Podział podmiotów gospodarki narodowej

W sektorze publicznym:	Powiat Brzeg
- podmioty gospodarki narodowej ogółem	679
- państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	169
- spółki handlowe	11
- państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	3
- przedsiębiorstwa państwowe	1
W sektorze prywatnym:	
- podmioty gospodarki narodowej ogółem	8 998
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	7 296
- spółki prawa handlowego	315
- spółki z udziałem kapitału zagranicznego	64
- spółdzielnie	50
- fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	180

Źródło www.stat.gov.pl, 2008 r.

Tabela nr 3. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w powiecie w latach 2004-2008

Lp.	Rok	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny
1.	2004	8 691	624	8 067
2.	2005	8 847	627	8 220
3.	2006	9 044	633	8 411
4.	2007	9 330	623	8 707
5.	2008	9 677	679	8 998

Źródło: www.stat.gov.pl

W sektorze publicznym w 2008 roku zarejestrowano: 679 podmiotów (7%), natomiast w sektorze prywatnym 8 998 (93%).

Na terenie powiatu brzeskiego funkcjonuje jeden samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej: Brzeskie Centrum Medyczne z siedzibą w Brzegu przy ul. Mossora 1 i oddziałem terenowym w Grodkowie przy ul. Szpitalnej 13.

Brzeskie Centrum Medyczne sprawuje opiekę stacjonarną i dzienną, a w szczególności w zakresie: chorób wewnętrznych, chirurgii ogólnej, chirurgii urazowo-ortopedycznej, ginekologii i położnictwa, neonatologii, pediatrii, laryngologii, neurologii, psychiatrii, opieki długoterminowej oraz paliatywnej. Świadczenia zdrowotne dla mieszkańców powiatu brzeskiego w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej zapewniają 22 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz praktyki lekarskie.

Na terenie powiatu brzeskiego funkcjonuje 17 aptek, w tym :

- 8 na terenie miasta Brzeg,
- 2 na terenie miasta Grodków,

- 3 na terenie miasta Lewin Brzeski,
- po 1 - w Lubszy, Łosiowie, Olszance i Skrogoszcy.

Obok publicznych i niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej funkcjonują w powiecie brzeskim prywatne gabinety i praktyki lekarskie.

Rolnictwo

Znacząca rolę w strukturze gospodarczej powiatu brzeskiego zajmuje rolnictwo. Użytki rolne ogółem w powiecie zajmują 69%. Najwięcej gruntów rolnych mają gminy: Skarbimierz, Olszanka, Lewin Brzeski i Grodków, gdzie udział użytków rolnych do powierzchni obszaru gminy ogółem przekracza 70%. Znacznie niższy udział użytków rolnych, ale też znacząco gorsze gleby, posiada gmina Lubsza, gdzie dominują lasy. Gmina Miasto Brzeg ma znikome ilości gruntów rolnych. Rolnictwo w powiecie brzeskim charakteryzuje się wysokimi wskaźnikami wydajności i wysoką kulturą rolną w szczególności takich upraw jak: zboża, rzepak, rzepik, buraki cukrowe, ziemniaki. Przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego w powiecie brzeskim ma powierzchnię blisko 9 ha. Dużą rolę w edukacji rolników odgrywa Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiowie (gmina Lewin Brzeski).

Rolnictwo charakteryzuje duża liczba jednostek zróżnicowanych pod względem wielkości gospodarstw, jak i kierunku i poziomu produkcji, co powoduje złożoność i zmienność sytuacji ekonomicznej w gospodarstwach rolnych.

Ogółem na terenie powiatu funkcjonuje ok. 6 000 gospodarstw rolnych.

Pod względem areалу najwięcej gospodarstw znajduje się w grupie do 1 ha – 2 697, co stanowi ok. 44,9 % ogółu gospodarstw. Taka struktura wskazuje na duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

W strukturze zasiewów największy udział posiadają niektóre zboża: pszenica ozima – 37 %, jęczmień jary- 19,2 %, kukurydza na ziarno- 16,2 %, pszenica jara- 11,2 % oraz buraki cukrowe- 7,5 %. Pozostałe ze zbóż, rzepak oraz uprawy w warzywnikach i sadach odgrywają niewielką, uzupełniającą rolę.

Powiat Brzeski jest typowym powiatem rolniczym. Ponad 84 % wszystkich gospodarstw rolnych to gospodarstwa do 10 ha. Uprawiane są tu głównie zboża oraz w mniejszym stopniu ziemniaki, buraki cukrowe oraz rzepak.

Analiza struktury typologicznej i rodzajowej gleb wykazuje, że w powiecie występują gleby bardzo dobre i dobre, głównie pszenne i pszenno-buraczane.

Na terenie Powiatu Brzeskiego są zlokalizowane duże fermy hodowlane w:

- Więcmierzyce, gm. Grodków, ferma drobiu,
- RSP Jankowice Wielkie, gm. Olszanka, ferma trzody chlewnej,
- Nowy Świat, gm. Lubsza, ferma trzody chlewnej,
- Borkowice, gm. Lewin Brzeski, ferma drobiu,
- Brzezina, gm. Skarbimierz, hodowla bydła,
- PRUH „Janpol” Jankowice Wielkie, gm. Olszanka, hodowla bydła,
- Przecza, gm. Lewin Brzeski, hodowla bydła i trzody chlewnej.

Jak również znajdują się tu stawy hodowlane w Śmiechowicach, Kościerzycach, Lubszy, Oldrzychowicach, Michałowicach, Kobieli, Strzegowie, Barucicach.

4. AKTUALNY STAN GOSPODARKI ODPADAMI

W niniejszym rozdziale przeprowadzona zostanie analiza gospodarki odpadami w powiecie brzeskim dla poszczególnych grup odpadów. Dane zostały pozyskane z: Wojewódzkiego Systemu Odpadowego (WSO), APGOWO 2010, KPGO 2010, powiatowego sprawozdania z PGO, gminnych sprawozdań z PGO, informacji zaczerpniętych z urzędów gmin oraz przedsiębiorstw zajmujących się gospodarką odpadami w powiecie.

4.1. Składowanie odpadów

Składowiska odpadów

Na terenie powiatu brzeskiego nie ma w chwili obecnej czynnych składowisk odpadów. Odpady zebrane na obszarze poszczególnych gmin powiatu kierowane są na następujące składowiska:

- z gmin: Miasta Brzegu, Lubsza, Olszanka i Skarbimierz – na składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Gać (położone: woj. dolnośląskie, pow. oławski, gm. Oława),
- z gminy Grodków – na składowisko odpadów komunalnych w Domaszkowicach, gminne składowisko odpadów komunalnych w Skoroszycach (oba składowiska znajdują się na terenie powiatu nyskiego) oraz składowisko w miejscowości Gać,
- z gminy Lewin Brzeski – na składowiska odpadów w Opolu oraz w miejscowości Gać.

Składowiska odpadów na terenie powiatu brzeskiego:

1. Składowisko odpadów w Obórkach, Gm. Olszanka – nieczynne,
2. Składowisko odpadów w Pawłowie, Gm. Skarbimierz – nieczynne,
3. Składowisko odpadów komunalnych we Wronowie, Gm. Lewin Brzeski – nieczynne,
4. Składowisko odpadów komunalnych w Lewinie Brzeskim – nieczynne,
5. Składowisko odpadów komunalnych w Przylesiu Dolnym, Gm. Grodków – nieczynne,
6. Składowisko odpadów przemysłowych w Raciszowie, Gm. Lubsza (zarządzane przez osoby fizyczne).

Lokalizacja ww. składowisk odpadów została przedstawiona na rysunku nr 2, natomiast najważniejsze informacje dotyczące tych składowisk zebrano w tabelach nr 4 i 5.

Rysunek nr 2. Mapa lokalizacyjna składowisk odpadów

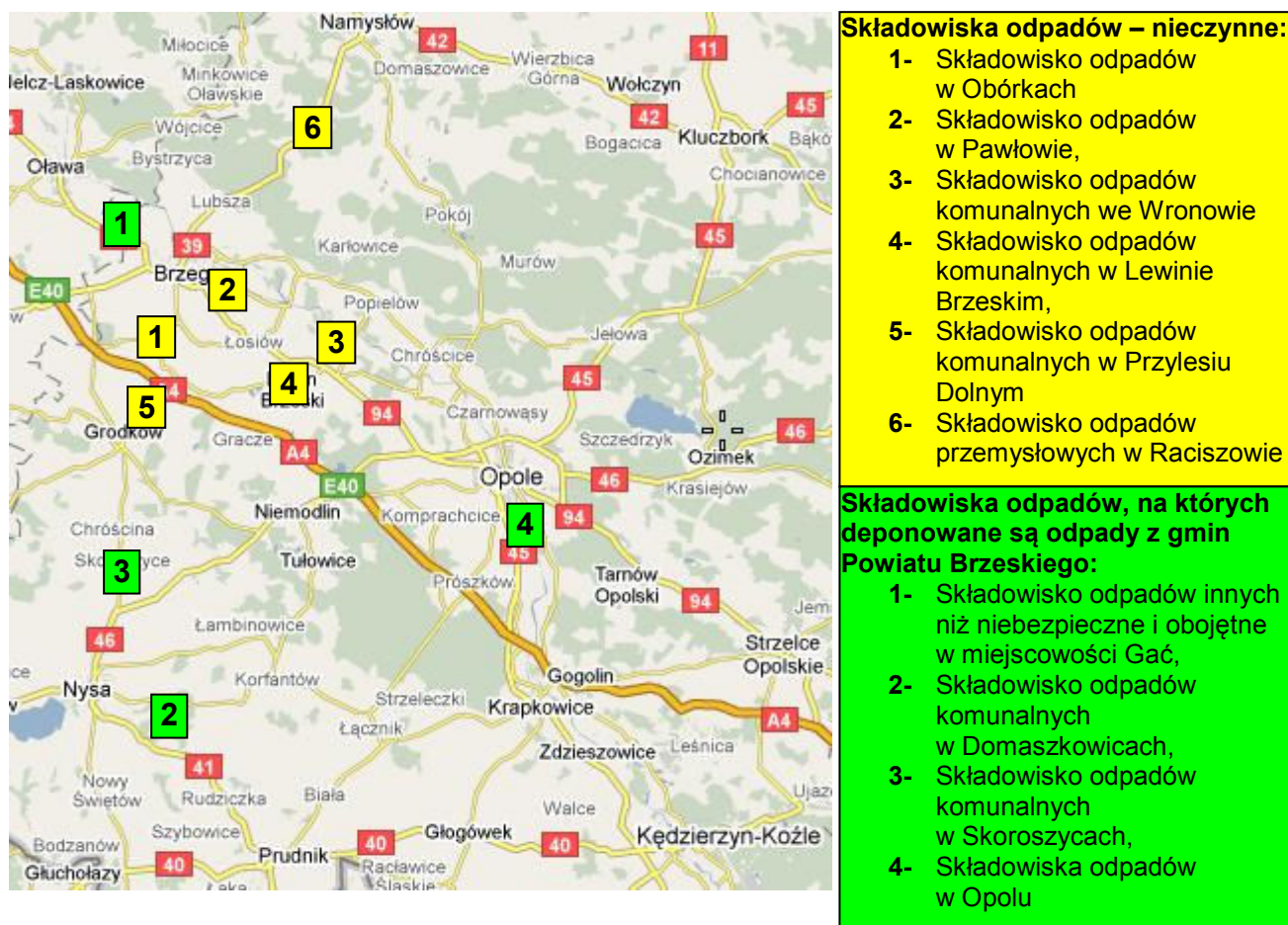

Tabela nr 4. Zestawienie informacji na temat stanu składowisk odpadów będących w trakcie rekultywacji na terenie gmin Powiatu Brzeskiego – stan na 31 grudnia 2008 r.

Lp.	1.	2.
Nazwa i adres składowiska	Składowisko odpadów w Obórkach (Gmina Olszanka)	Składowisko Odpadów Komunalnych we Wronowie (Gmina Lewin Brzeski)
Właściciel składowiska odpadów	Gmina Olszanka Olszanka 16 49-332 Olszanka	Gmina Lewin Brzeski Rynek 1 49-340 Lewin Brzeski
Rok faktycznego zamknięcia składowiska	01.12.2007 r.	31.12.2005 r.
Decyzja o zamknięciu	Decyzja Starosty Brzeskiego nr OŚ 7643-3/08 z dnia 31 grudnia 2008 r.	Decyzji nr OŚ.7643-2/07 r. z dnia 06.06.2007 r. i Decyzji nr OŚ. 7643-2-1/07 z dnia 28.12.2007 r. Starosty Brzeskiego
Planowany termin zakończenia rekultywacji	2012 r.	31.12.2017 r.

Źródło: Powiatowe sprawozdanie z PGO oraz informacje pozyskane od zarządców składowisk

Tabela nr 5. Zestawienie informacji na temat stanu składowisk odpadów będących po zakończeniu rekultywacji na terenie gmin Powiatu Brzeskiego – stan na 31 grudnia 2008 r.

Lp.	1.	2.	2.
Nazwa i adres składowiska	Składowisko odpadów komunalnych w Lewinie Brzeskim	Gminne składowisko odpadów komunalnych w Przylesiu Dolnym (Gmina Grodków)	Składowisko Odpadów w Pawłowie (Gmina Skarbimierz)
Właściciel składowiska odpadów	Gmina Lewin Brzeski Rynek 1 49-340 Lewin Brzeski	Gmina Grodków ul. Warszawska 29 49-200 Grodków	Gmina Skarbimierz Skarbimierz Osiedle ul. Parkowa 12 49-318 Skarbimierz
Rok faktycznego zamknięcia składowiska	1997 r.	31.12.2005 r.	30.11.1999 r.
Decyzja o zamknięciu	Decyzja Burmistrza Lewina Brzeskiego nr GK-III-7332/34/99 z dnia 2 sierpnia 1999 r. o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu dla rekultywacji składowiska	Decyzja Starosty Brzeskiego nr OŚ.7643-2/04 z dnia 31 grudnia 2004 r. oraz decyzja Wojewody Opolskiego nr ŚR. III-IŻ-6621-1/1/06 z dnia 29 kwietnia 2006 r.	Decyzja Nr OŚ.III/7626/0/II/4/1-6/95-94 z dnia 17.02.1995 r.
Termin zakończenia rekultywacji	2005 r.	2008 r.	2000 r.

Źródło: Powiatowe sprawozdanie z PGO oraz informacje pozyskane od zarządców składowisk

Instalacje odzysku lub innego niż składowanie unieszkodliwiania odpadów

Wykaz przedsiębiorstw, posiadających decyzje na unieszkodliwianie (poza składowaniem) lub odzysk odpadów, znajdujących się na terenie powiatu brzeskiego zawarto w tabeli nr 6. Natomiast lokalizacje wspomnianych przedsiębiorstw przedstawiono na rysunku nr 3.

Tabela nr 6. Zestawienie informacji na temat przedsiębiorstw, posiadających decyzje na unieszkodliwianie (poza składowaniem) lub odzysk odpadów, znajdujących się na terenie gmin Powiatu Brzeskiego – stan na 31 grudnia 2008 r.

Lp.	Nazwa firmy	Adres firmy	Kod odpadu	Rodzaj procesu/ unieszkodliwiania [R/D]	Projektowana moc przerobowa [Mg/rok]	
1.	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Brzegu	ul. Wolności 16, 49-300 Brzeg	02 01 01	R15	100	
			02 02 01		100	
			02 02 04		100	
			02 03 01		100	
			02 03 05		4 000	
			02 05 02		150	
			02 06 01		100	
			02 06 03		100	
			02 06 80		50	
			02 06 99		1 600	
			02 07 01		100	
			02 07 02		100	
			02 07 05		150	
			02 07 80		100	
			19 08 02		337	
			19 08 05		3 000	
			19 08 09		500	
			19 08 12		100	
			19 08 99		200	
			20 01 25		500	
			20 03 04	100		
			02 01 03	R3	100	
			03 01 01		100	
			19 09 01		10,5	
			19 09 02		304	
			20 02 01	1 000		
			19 08 01	R5	b.d.	
19 08 02	337					
20 03 06	1 000					
19 08 05	R10	6 200				
10 01 01	R14	b.d.				
2.	UNIBAX Sp. z o. o. w Toruniu Zakład Produkcyjny w Brzegu	Brzeg ul. Krakusa 3	15 01 02	R14	5 000	
			20 01 39		20	
			19 12 04		70	
			19 12 12		50	
3.	P.W. DEMAL S.J. – Deas-Tomala-Tomala	Grodków Gierów 4	02 02 03	R14	1 470	
			02 02 99		4 500	
			02 03 04		3 220	
			02 03 99		2 000	
			04 01 01		6 350	
			16 03 80		1 250	
			20 01 08		1 500	
			20 01 25		1 420	
			02 02 01		2 330	
			02 02 02		11 600	
			02 02 03		1 470	
			02 02 99		4 500	
			02 03 04		3 220	
			02 03 99		2 000	
			04 01 01		6 350	
			16 03 80		1 250	
			02 02 01		D9	2 330
			02 02 02			11 600